

การใช้สื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกเพื่อเสริมการบำบัด

ณิชากรีย์ เดชสงัด

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะทางสังคมและจิตใจของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก กับ การใช้สื่อของผู้ป่วยเพื่อเสริมการบำบัด (2) เพื่อเข้าใจถึงประเภทและ ลักษณะเนื้อหาของสื่อที่ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกเลือกใช้เพื่อเสริมการบำบัด (3) เพื่อวิเคราะห์ถึงประโยชน์และความพึงพอใจที่ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก ได้รับจากสื่อเพื่อเสริมการบำบัด โดยใช้ทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจ เป็นกรอบในการวิเคราะห์การใช้สื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก โดยการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก จำนวน 12 คน ด้วยแบบ สัมภาษณ์แบบอิงโครงสร้างปานกลาง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกสัมภาษณ์ผู้ที่เคยรักษาในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูกจุฬารักษ์ ย้อนไปไม่เกิน 2 ปีหลังจากออกจากศูนย์ กลุ่มตัวอย่างที่วิจัยสัมภาษณ์ มีอายุระหว่าง 20-54 ปี เป็นชาย 6 คน หญิง 6 คน ผู้วิจัยแบ่งการ วิเคราะห์การใช้สื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกเพื่อเสริมการบำบัด ออกเป็น 3 ระยะเวลา คือ ช่วงก่อนเข้าศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก (ตั้งแต่รับรู้ว่า ตนเองเป็นโรค) ช่วงปลูกถ่ายไขกระดูกในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ช่วงหลังออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก

ณิชากรีย์ เดชสงัด (นศ.ม. การสื่อสารมวลชน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552)

บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การใช้สื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกเพื่อเสริมการบำบัด” ซึ่งได้รับการประเมิน ผลการสอบวิทยานิพนธ์ในระดับดีมากของสาขาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมี รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ในแต่ละระยะ สภาวะทางสังคม สภาวะทางจิตใจ และสถานที่ในการรักษา เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก ซึ่งในแต่ละระยะมีประเภทของแหล่งข้อมูล และเนื้อหาของสื่อที่แตกต่างกันไป ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกจะแสวงหาและเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรค ด้วยการรับข้อมูลข่าวสาร ใฝ่หาข้อมูลข่าวสาร และมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก ยังมีการหลีกเลี่ยงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่ส่งผลต่อสภาวะทางจิตใจในด้านลบ สำหรับประโยชน์ที่ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกได้รับจากสื่อ ได้แก่ ด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรค ด้านการประเมินตนเอง และด้านความบันเทิง โดยผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกได้รับความพึงพอใจในด้านข้อมูลเกี่ยวกับโรคและการประเมินตนเองจากสื่อมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ แต่ไม่ได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์และวิทยุ ส่วนการสร้างควมบันเทิงเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการรักษาบำบัดนั้น ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกจะได้รับความพึงพอใจจากสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) และสื่อมวลชนทุกประเภท

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the relation between social and mental conditions of bone marrow transplant patients and the media usage as an assistance of the therapy (2) to understand the categories and contents of media the bone marrow transplant patient selected for usage as an assistance of the therapy and (3) to analyze the benefits and the satisfactory of bone marrow transplant patients towards the media usage as an assistance of the therapy. This research was based on The Uses and Gratification Theory as the framework for analyzing the media usage for bone marrow transplant patients. The data was collected through the Semi-structural interviews from the purposive samples of 12 bone marrow transplant

patients who had been treated at Chulabhorn Bone Marrow Transplant Center or Bone Marrow Transplant Unit of Chulalongkorn Hospital, not later than 2 years since the date of departure. The samples were 6 men and 6 women with the ages of 20-54 years old. The analyzing on the media usage as an assistance of the therapy for bone marrow transplant patients were divided into 3 periods as Prior-Therapy Period (since the patients had perceived their sickness), Bone Marrow Transplant Period, and After-Therapy Period.

The results of this research were as follows: in each period, social conditions, mental conditions and the therapy places were the related factors on the media usage as the assistance of the therapy for bone marrow transplant patients. The categories of information and contents of media were different in each period. The bone marrow transplant patients would search by Passive strategy, Active strategy and Interactive strategy to receive the information regarding on this sickness. Moreover, the bone marrow transplant patients tried to avoid from the information regarding on the sickness which might be the negative impacts on the mental conditions.

The benefits that the bone marrow transplant patients received from the media were the information regarding the sickness, self-evaluation, and entertainment. The bone marrow transplant patients were satisfied by the information regarding the sickness and self-evaluation from the mass media in the form of printing media, modern media (internet), personal media, and special media; on the other hand, they were unsatisfied by the mass media in the form of television and radio. For the entertainment purpose, the bone marrow transplant patients were satisfied by modern media (internet) and all categories of mass media.

บทนำ

ปัญหาเรื่องการเจ็บป่วยและโรคภัยไข้เจ็บ นับเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกคนที่จะต้องเผชิญ การเจ็บป่วยสามารถก่อให้เกิดความทุกข์และความกดดันขึ้นในชีวิต โดยเฉพาะการเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรง เช่น โรคมะเร็ง ซึ่งนับเป็นสาเหตุการตายที่พบบ่อยที่สุดของประชาชนชาวไทยในปัจจุบัน จึงนับได้ว่าโรคมะเร็งเป็นปัญหาสุขภาพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศไทย แม้ว่ามะเร็งบางชนิดจะสามารถรักษาได้ผลดีพอสมควร แต่ผู้ป่วยก็ย่อมต้องทุกข์ทรมานจากอาการต่างๆ ที่เกิดจากโรคมะเร็งนั้น (สุพัญญ์ สีนะวัฒน์, 2546)

วิธีการรักษารูปแบบหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาจนเป็นที่ยอมรับว่าสามารถช่วยชีวิตผู้ป่วยให้หายขาดจากโรคมะเร็งในเม็ดเลือด มะเร็งต่อมน้ำเหลือง โรคไขกระดูกฝ่อ โรคธาลัสซีเมีย ฯลฯ คือ การปลูกถ่ายไขกระดูกหรือการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือด

การปลูกถ่ายไขกระดูกจะต้องปฏิบัติในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ที่จัดไว้เฉพาะและมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปลูกถ่ายไขกระดูก กล่าวคือ ภายในศูนย์ปลูกถ่ายกระดูกต้องปลอดเชื้อ เนื่องจากผู้ป่วยจะมีภูมิคุ้มกันต่ำมาก จำเป็นจะต้องอยู่ในห้องแยกเพื่อป้องกันการติดเชื้อเนื่องจากปริมาณเม็ดเลือดขาวลดลงและได้ยากดภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปฏิกิริยาระหว่างเซลล์ของผู้ให้และผู้รับ เมื่อเซลล์ไขกระดูกใหม่สามารถสร้างเม็ดเลือดต่างๆ จนอยู่ในระดับที่สามารถอยู่นอกห้องปลอดเชื้อได้ แพทย์จะอนุญาตให้ผู้ป่วยออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะอยู่ในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูกประมาณ 1-2 เดือน ซึ่งช่วงเวลาที่ผู้ป่วยอยู่ในศูนย์ปลูกถ่ายฯ ผู้ป่วยจะต้องเผชิญกับการรักษาที่รุนแรงมาก จะต้องผ่านระยะของอาการข้างเคียงต่างๆ เช่น คลื่นไส้ อาเจียน ผลในปาก ท้องเสีย ฯลฯ เป็นเวลาหลายสัปดาห์อย่างต่อเนื่อง การใช้ชีวิตโดยต้องถูกเก็บตัวไว้ในห้องปลอดเชื้อที่ถูกจำกัดด้วยกฎระเบียบของศูนย์ฯ เช่น ญาติมิตรต้องมาตามเวลาที่ศูนย์กำหนด และผู้ที่มาเยี่ยมจะต้องสวมหน้ากากคลุมปากจมูกเพื่อป้องกันการติดเชื้อของผู้ป่วย ฯลฯ และถึงแม้ว่าจะออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูกแล้ว แต่ชีวิตของผู้ป่วยเองหลังการ

ปลูกถ่ายฯ ก็มักจะมีทั้งความสดชื่นและความวิตกกังวล กล่าวคือสดชื่นที่มีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง หลังจากเจ็บป่วยรุนแรงมาแล้ว คุณภาพชีวิตส่วนใหญ่จึงดีขึ้น แต่ก็ยังมีความวิตกกังวลว่าโรคอาจกำเริบอีกครั้ง

การที่ผู้ป่วยได้รับรู้ว่าตนเองป่วยเป็นโรคที่ร้ายแรง และจะต้องได้รับการรักษาที่ค่อนข้างรุนแรงนั้น เป็นที่น่าสนใจว่า ช่วงชีวิตหลังจากวันที่ได้รับข่าวร้ายจากแพทย์ สื่อมวลชนได้เข้าไปมีบทบาทกับการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยอย่างไร ในช่วงเวลาที่แสนสาหัสของการรักษา ระยะเวลาที่ผู้ป่วยต้องเผชิญหน้ากับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ สื่อมวลชนที่มีอยู่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นหนังสือประเภทต่างๆ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ที่ให้ข้อมูลข่าวสารและให้ความบันเทิง สิ่งเหล่านี้ถูกนำมาใช้อย่างไรและสามารถเข้าไปมีบทบาทต่อผู้ป่วยที่จะต้องเผชิญกับการรักษาในแต่ละวันได้บ้างหรือไม่ เช่น การช่วยตัดสินใจเลือกวิธีการในการรักษา การหลีกเลี่ยงจากความเครียดไปหาความบันเทิง เป็นต้น นอกจากนั้น สำหรับสื่อที่มีการจัดทำขึ้นโดยเฉพาะ เช่น คู่มือผู้ป่วย ฯลฯ เป็นที่น่าสนใจว่า ผู้ป่วยได้มีการใช้สื่อเหล่านี้อย่างไร และสื่อเหล่านี้ตอบสนองความต้องการผู้ป่วยได้หรือไม่

นอกจากนั้นในส่วนของความเข้าใจและการรับรู้ถึงความรู้ลึกซึ้งทุกขทรมานที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรคร้ายแรง (มะเร็ง) ความทรมานจากการรักษาและการปลูกถ่ายไขกระดูก ผู้วิจัยสามารถรู้ซึ่งได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้วิจัยเคยป่วยเป็นโรคมะเร็งในเม็ดเลือดและเข้ารับการปลูกถ่ายไขกระดูกเมื่อปี พ.ศ. 2540 ที่ “ศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูกจุฬารักษ์” และในช่วงเวลานั้น “สื่อ” เปรียบเสมือนเพื่อนคลายเหงาของผู้วิจัย และถือเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถผ่านช่วงเวลาอันแสนทรมานเหล่านั้นมาได้ ถึงแม้ว่าในช่วงเวลานั้น เทคโนโลยีอันก้าวหน้าของอุปกรณ์ในการรับสื่อยังไม่ได้มีมากมายเท่ากับในปัจจุบันนี้ ที่มีทั้งอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ฯลฯ ซึ่งสามารถเพิ่มช่องทางการใช้สื่อให้กับผู้ป่วยได้มากขึ้น จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจต้องการศึกษาเรื่องการใช้สื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก เพื่อเสริมการบำบัด โดยจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง

สภาวะทางสังคมและจิตใจของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกกับการใช้สื่อของผู้ป่วยเพื่อเสริมการบำบัด รูปแบบพฤติกรรม的开รับและการใช้สื่อประเภทต่างๆ รวมทั้งลักษณะเนื้อหาของสื่อที่ผู้ป่วยใช้เพื่อส่งเสริมการบำบัด ตลอดจนประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อเหล่านั้น โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจเลือกวิจัยกลุ่มผู้ป่วยที่เคยเข้ารับการรักษาศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูกจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลศิริราช และหน่วยปลูกถ่ายไขกระดูก โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ปัญหาการวิจัย

1. สภาวะทางสังคมและจิตใจของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อเพื่อเสริมการบำบัดอย่างไร
2. ประเภทลักษณะและเนื้อหาของสื่อที่ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกเลือกใช้เพื่อเสริมการบำบัดมีรูปแบบอย่างไร
3. ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกได้รับประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อที่เลือกมาเพื่อเสริมการบำบัดอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะทางสังคมและจิตใจของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกกับการใช้สื่อของผู้ป่วยเพื่อเสริมการบำบัด
2. เพื่อเข้าใจถึงประเภทและลักษณะเนื้อหาของสื่อที่ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกเลือกใช้เพื่อเสริมการบำบัด
3. เพื่อวิเคราะห์ถึงประโยชน์และความพึงพอใจที่ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกได้รับจากสื่อเพื่อเสริมการบำบัด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) คือ ผู้ป่วย โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Face to face) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า การใช้สื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกนั้น ปกติในชีวิตประจำวัน ผู้ป่วยจะเปิดรับสื่อมวลชนเป็นประจำอยู่แล้ว แต่เมื่อเริ่มป่วย การเปิดรับจะเฉพาะเจาะจง (selective) มากขึ้น เช่น หากมีรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับโรค ผู้ป่วยจะสนใจทันที แต่กลับพบว่าผู้ป่วยไม่ได้รับความพึงพอใจกับเนื้อหาที่ได้รับต่างๆ ไปที่ผู้ป่วยใช้อยู่ ซึ่งไม่ได้มีความเฉพาะเจาะจงในเรื่องโรคและการรักษาที่ผู้ป่วยกำลังประสบอยู่ เพราะฉะนั้นผู้ป่วยจึงปรับมาใช้ในการแสวงหา แต่เมื่อผู้ป่วยแสวงหา ก็พบว่า ในสื่อมวลชน 3 ประเภทที่ผู้ป่วยใช้ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์นั้น สื่อมวลชนบางอย่าง ได้แก่ โทรทัศน์ และวิทยุ ไม่ได้ตอบสนองผู้ป่วยในเรื่องเนื้อหาเกี่ยวกับโรค รวมทั้งอำนาจในการเข้าไปเปลี่ยนแปลงก็มีน้อย เช่น ในโทรทัศน์ การที่จะเข้าไปเพิ่มให้มีการผลิตรายการที่เกี่ยวกับการปลูกถ่ายไขกระดูกนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะด้วยพื้นฐานของโทรทัศน์มีความเป็นมวลชน (mass) แต่ผู้ที่ประสบปัญหาหรือต้องการข้อมูลเกี่ยวกับโรคและการรักษาด้วยการปลูกถ่ายไขกระดูกถือว่าเป็นคนกลุ่มน้อย ไม่สามารถที่จะเรียกร้อง หรือได้รับความสำคัญจากผู้ผลิต แต่สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์เนื่องจากสื่อประเภทนี้มีความหลากหลาย (variety) สูง โอกาสที่ผู้ป่วยจะแสวงหาข้อมูลได้พบและใช้ข้อมูลเหล่านั้นจึงมีสูง รวมทั้งสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) ก็เช่นกัน ที่สามารถตอบสนองผู้ป่วยจากการแสวงหาได้ เพราะมีผู้ให้ข้อมูล (provider) มากมาย เพราะฉะนั้นจึงส่งผลต่อรูปแบบการแสวงหาของผู้ป่วย หากผู้ป่วยต้องการข้อมูลเกี่ยวกับโรค นอกเหนือจากสื่อบุคคลแล้ว ผู้ป่วยจะแสวงหาในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) แต่หากต้องการความบันเทิงเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการรักษา ผู้ป่วยจะใช้สื่อมวลชน คือ โทรทัศน์ และวิทยุ

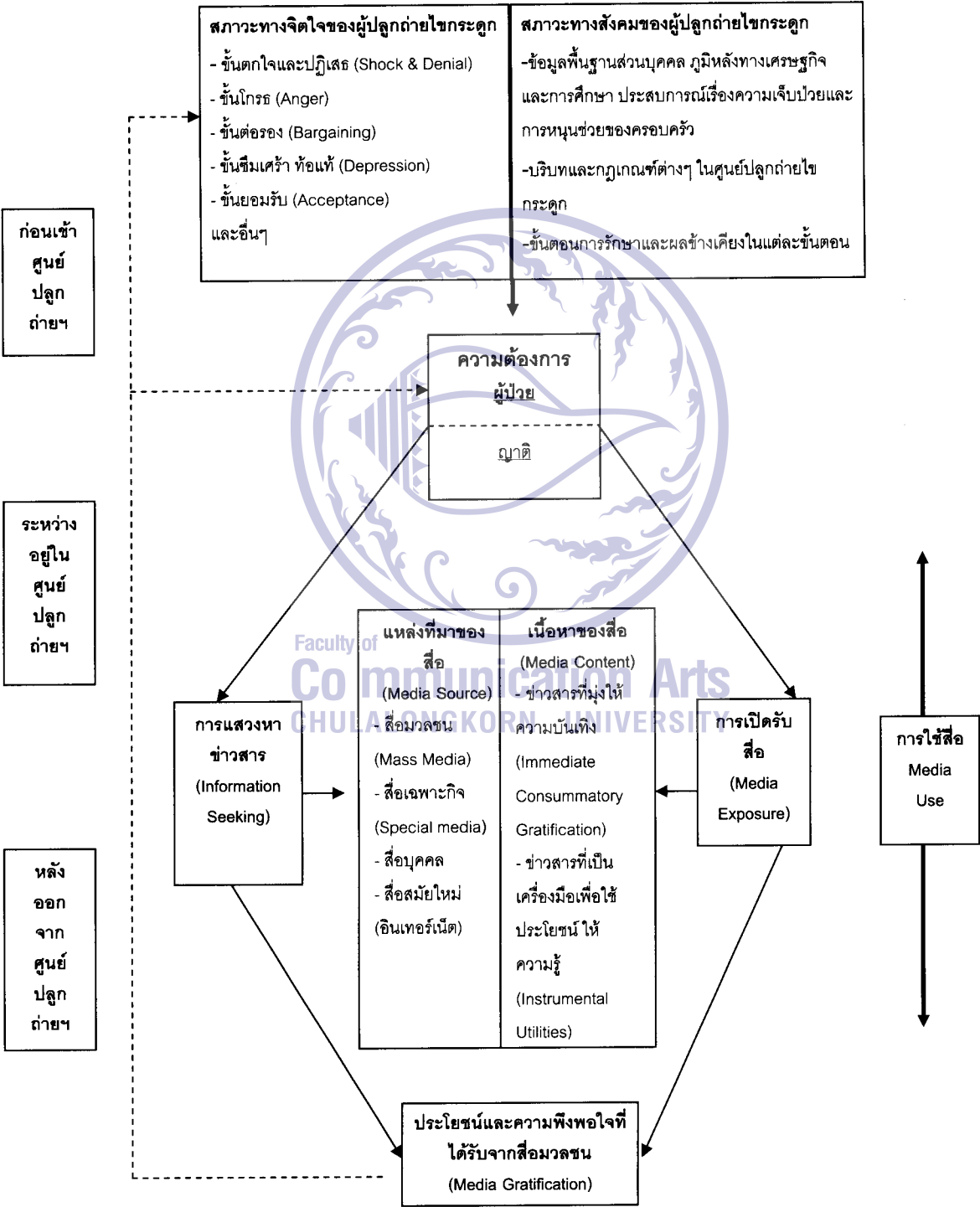
การใช้สื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกเพื่อเสริมการบำบัด

ระยะที่ 1 การใช้สื่อช่วงก่อนเข้าสู่ศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก (ตั้งแต่รับรู้ว่าเป็นโรค)

ผลการวิจัย พบว่า ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่กระทบกระเทือนต่อจิตใจของผู้ป่วยมาก เนื่องจากจะต้องทำใจ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ยอมรับให้ได้กับโรคที่ตนเองเป็นและทำใจยอมรับกับการรักษาและผลข้างเคียงที่จะเกิดขึ้นต่อไป ในส่วนนี้พบว่า วิธีการสื่อสารของแพทย์ผู้ให้การรักษามีส่วนต่อสภาพจิตใจของผู้ป่วยและญาติ ทั้งในเรื่องของวิธีการบอกข่าวร้ายของแพทย์ และการสื่อสารเกี่ยวกับวิธีการรักษา การอธิบายถึงสาเหตุ อาการและวิธีการรักษาในแง่บวกว่าโรคที่ผู้ป่วยเป็นยังมีวิธีการที่จะรักษาให้หายได้

1.1 แหล่งที่มาและเนื้อหาของสื่อ

การใช้สื่อในช่วงนี้ สำหรับเรื่องเนื้อหาพบว่าต่างจากในช่วงปกติที่ผู้ป่วยไม่เคยสนใจเรื่องปลุกถ่ายไขกระดูกหรือเรื่องโรค แต่สนใจเรื่องทั่วไป แต่เมื่อผู้ป่วยรู้ว่าตนเองป่วย ความสนใจข่าวสารเกี่ยวกับโรคเพิ่มขึ้น ความสนใจในข่าวสารทั่วไป ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาของสื่อในระยะช่วงก่อนเข้าสู่ศูนย์ปลุกถ่ายไขกระดูก (ตั้งแต่รับรู้ว่าเป็นโรค) ที่ผู้ป่วยใช้สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่

(1) ประเภทที่เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ประโยชน์/ให้ความรู้ ซึ่งพบวก่อนที่จะรับรู้ว่าเป็นผู้ป่วยนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้ง 12 คน จะใช้สื่อประเภทที่เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ประโยชน์ให้ความรู้ที่เป็นเนื้อหาทั่วไป เช่น กีฬา เทคโนโลยี ฯลฯ แต่หลังจากที่ผู้ป่วยรับรู้ว่าเป็นผู้ป่วยนั้น ผู้ป่วยจะเลือกใช้เนื้อหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้ความรู้เกี่ยวกับโรค เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการรักษา การตัดสินใจปลุกถ่ายไขกระดูก โดยผู้ป่วยทั้ง 12 คนจะเลือกเปิดรับและแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับโรค (Selective Exposure) ในเรื่องต่างๆ ได้แก่ สาเหตุของโรค อาการของโรค และวิธีการรักษา

(2) ประเภทที่ให้ความพึงพอใจทันทีในเชิงการบริโภค/มุ่งให้ความบันเทิง หลังจากที่ผู้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 12 คนรับรู้ว่าเป็นผู้ป่วยนั้น ผู้ป่วยยังคงใช้สื่อที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิง ตามที่ตนเองชื่นชอบเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด

ด้านแหล่งที่มาของสื่อในช่วงนี้ พบว่า

- แหล่งที่มาของสื่อซึ่งให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับเรื่องโรคที่สำคัญ คือ แพทย์ ซึ่งเป็นสื่อบุคคลที่ผู้ป่วยทั้ง 12 คน กล่าวว่าเป็นเชื่อถือที่สุด และผู้ป่วยสามารถตัดสินใจรับสารต่างๆ จากแพทย์ได้อย่างมั่นใจ

- สื่อซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องโรคที่สำคัญรองลงมา คือ สื่อบุคคลอื่นๆ ได้แก่ ญาติและคนในครอบครัว ผู้ป่วยคนอื่น สื่อเฉพาะกิจ และสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) รวมทั้งสื่อมวลชนบางประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ โดยผู้ป่วยจะใช้สื่อเหล่านี้ หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมจากที่รับมาจากแพทย์ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาทางเลือกอื่นๆ

- สำหรับสื่อมวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) ผู้ป่วยจะใช้เมื่อต้องการเนื้อหาข่าวสารทั่วไป และเนื้อหาที่มุ่งให้ความบันเทิง

1.2 แบบแผนการแสวงหาและเปิดรับข่าวสาร

ผู้ป่วยจะมีแบบแผนการแสวงหาและเปิดรับข่าวสารเนื้อหาเกี่ยวกับโรค 4 ลักษณะ ได้แก่

(1) การมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสาร (Interactive Strategy) ผู้ป่วยทั้ง 12 คนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลโดยตรง ใช้การเปิดเผยตนเองเป็นวิธีการสำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่ต้องการ

(2) การเฝ้ามองข้อมูล (Active Audience) ผู้ป่วย 9 คน มีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคด้วยตนเอง มีการกระทำเชิงรุกต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารผ่านแหล่งข้อมูล

(3) การรอรับข้อมูลข่าวสาร (Passive Audience) ผู้ป่วย 3 คน จะรอรับข้อมูลจากการได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคจากครอบครัว ญาติ และ เพื่อนตนเองทำหน้าที่เพียงเปิดรับข้อมูลเท่านั้น ไม่ได้ใช้ความพยายามในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร

(4) การหลีกเลี่ยงข้อมูลข่าวสาร (Information Avoidance) เมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคจากเปิดรับแสวงหาข้อมูลจากสื่อต่างๆ ผู้ป่วยทั้ง 12 คนจะมีการเลือกให้ความสนใจและหลีกเลี่ยงข้อมูลบางอย่างเช่น วิธีการรักษาที่น่ากลัว ความทรมานจากผลข้างเคียงของยาที่จะต้องเกิดขึ้น และความล้มเหลวของการรักษาเพื่อรักษาสมดุลของปริมาณข้อมูลไม่ให้เกิดความสับสนทางอารมณ์ ส่งผลกระทบกับการเพิ่มความรู้สึกในทางลบ

เช่น ทำให้เกิดความกระวนกระวายหรือความเครียดเพิ่มขึ้น

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะทางสังคมและจิตใจกับการใช้สื่อ

จากข้อมูลการใช้สื่อในช่วงก่อนเข้าสู่ศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก (ตั้งแต่รับรู้ว่าเป็นโรค) ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไปในข้างต้นนั้น พบว่าปัจจัยซึ่งส่งผลกับการใช้สื่อ ได้แก่

- ปัจจัยจากสภาวะทางสังคมของผู้ป่วย ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากครอบครัว
- ปัจจัยจากสภาวะทางจิตใจของผู้ป่วย ได้แก่ ความรู้สึกตกใจแต่ยอมรับว่าตนเองป่วย ความรู้สึกตกใจและปฏิเสธ ความรู้สึกซึมเศร้า ท้อแท้ และความรู้สึกต่อรอง
- ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานที่ในการรักษา

ระยะที่ 2 การใช้สื่อช่วงปลูกถ่ายไขกระดูกในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก

ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ผู้ป่วยต้องเข้ามาอยู่ในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก และเผชิญหน้ากับการรักษาที่ถือว่าเป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้ป่วยหายขาดจากโรคที่เกิดขึ้น และนับเป็นการรักษาที่รุนแรงที่สุด ทั้งในแง่ของวิธีการและผลข้างเคียงที่เกิดขึ้น รวมทั้งในแง่ของจิตใจ ซึ่งผู้ป่วยจะต้องอยู่ในห้องปลูกถ่ายไขกระดูกแต่เพียงลำพัง มีการจำกัดพื้นที่และจำกัดเวลาการเยี่ยมของญาติ

2.1 แหล่งที่มาและเนื้อหาของสื่อ

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาของสื่อช่วงปลูกถ่ายไขกระดูกในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ที่ผู้ป่วยใช้สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่

(1) ประเภทที่เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ประโยชน์/ให้ความรู้ ข้อมูลที่เกี่ยวกับเรื่องโรคและการรักษา พบว่าในช่วงนี้ผู้ป่วยทั้ง 12 คนจะเลือกเปิดรับและแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับโรคและการรักษาน้อยกว่าช่วงก่อนเข้าสู่ศูนย์ปลูกถ่ายฯ ซึ่งในช่วงนั้นจะมีการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับโรคอย่างเต็มที่เพื่อให้สอดคล้องต่อสภาวะทางจิตใจลดความไม่แน่นอนไม่แน่ใจที่เกิดขึ้น แต่ในช่วงปลูกถ่ายไขกระดูกในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูกนั้น เป็นระยะเวลา

ที่ผู้ป่วยจะต้องเผชิญกับการรักษาอย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นในช่วงนี้ ผู้ป่วยจึงเฝ้าหาข้อมูลหลักๆ ที่จำเป็น ได้แก่ เรื่องการดูแลตัวเองในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก การดูแลตนเองหลังจากออกจากศูนย์ปลูกถ่าย (Self care) ขั้นตอนและความก้าวหน้าในเรื่องของผลการรักษาของตนเอง (Self monitoring) ผู้ป่วยจะมีการใช้สื่อเกี่ยวกับโรคต่างจากช่วงก่อนเข้าสู่ศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก

(2) ประเภทที่ให้ความพึงพอใจทันทีในเชิงการบริโภค/มุ่งให้ความบันเทิง ผู้ป่วยมีการใช้และให้ความสำคัญกับเนื้อหาของสื่อประเภทนี้ เนื่องจากผู้ป่วยต้องการความบันเทิง เพื่อลดความเครียดและสร้างความสบายใจให้ตนเอง และพบว่าในสื่อสิ่งพิมพ์มีผู้ป่วยที่หันมาอ่านเนื้อหาประเภทนี้เพิ่มขึ้น

ในด้านแหล่งที่มาของสื่อ พบว่า

- แหล่งที่มาของสื่อซึ่งให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับเรื่องโรคที่สำคัญ คือ นางพยาบาล ซึ่งเป็นสื่อบุคคลที่ผู้ป่วยทั้ง 12 คน กล่าวว่ามีความสำคัญมากในช่วงที่อยู่ในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก และผู้ป่วยรับสารต่างๆ จากนางพยาบาลได้อย่างมั่นใจ

- สื่อซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องโรคที่สำคัญรองลงมา คือ สื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์

- สำหรับสื่อมวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) ในช่วงที่อยู่ในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ผู้ป่วยจะใช้เนื้อหาที่มุ่งให้ความบันเทิง และข่าวสารทั่วไป

2.2 แบบแผนการแสวงหาและเปิดรับข่าวสาร

ในช่วงนี้ผู้ป่วยจะมีแบบแผนการแสวงหาและเปิดรับข่าวสารเนื้อหาเกี่ยวกับโรค คือ

(1) การมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสาร (Interactive Strategy) ผู้ป่วยทั้ง 12 คนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลคือนางพยาบาลผู้ให้การดูแลในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูกโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่ต้องการในเรื่องการดูแลตัวเองในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ขั้นตอนและความก้าวหน้าเรื่องผลการรักษา

(2) การเฝ้าหาข้อมูล (Active Audience) ผู้ป่วย 2 คน มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ที่เคย

ปลูกถ่ายไขกระดูก และผู้ป่วย 7 คน มีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการดูแลตัวเองในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก การดูแลตนเองหลังออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก

จะเห็นว่าในช่วงที่ผู้ป่วยถูกจำกัดอยู่ในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ผู้ป่วยจะมีแบบแผนการแสวงหาและเปิดรับข่าวสารเนื้อหาเกี่ยวกับโรคแบบ Active เนื่องจากผู้ป่วยมีความต้องการข้อมูลเกี่ยวกับโรคในเรื่องความก้าวหน้าเรื่องผลการรักษาค่อนข้างมาก จึงใช้ช่องทางสื่อที่มีตามสถานะแวดล้อมที่กำหนด คือสอบถามจากสื่อบุคคลที่จะสามารถให้คำตอบได้ นั่นคือ นางพยาบาล ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นทางเลือกทางเดียวที่ผู้ป่วยมี

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะทางสังคมและจิตใจกับการใช้สื่อ

จากข้อมูลการใช้สื่อในช่วงปลูกถ่ายไขกระดูกในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไปในข้างต้นนั้นพบว่าปัจจัยซึ่งส่งผลกับการใช้สื่อได้แก่

- ปัจจัยจากสภาวะทางสังคมของผู้ป่วย ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากครอบครัว
- ปัจจัยจากสภาวะทางจิตใจของผู้ป่วย ได้แก่ ความรู้สึกเหงาเหมือนถูกกักขัง ความรู้สึกทรมานจากการรักษา และอาการข้างเคียง ความรู้สึกอยากกลับบ้าน
- ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานที่ในการรักษา

ระยะที่ 3 การใช้สื่อช่วงหลังออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก

ในช่วงหลังออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก เป็นช่วงที่ผู้ป่วยต้องดูแลตนเองที่บ้าน ซึ่งสุขภาพของผู้ป่วยนั้นยังไม่ได้แข็งแรงเหมือนคนปกติ รวมทั้งผู้ป่วยมีความกังวลในเรื่องการกลับมาเป็นซ้ำของโรค ทำให้ในช่วงหลังออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ผู้ป่วยมีความต้องการข่าวสารที่มีลักษณะนำไปสู่การปฏิบัติตัวให้ถูกต้องเพื่อรักษาสุขภาพตนเองให้ดีที่สุด เช่น เรื่องของโภชนาการ เรื่องปัญหาที่ผู้ป่วยอาจพบหลังออกจากโรงพยาบาล เป็นต้น

3.1 แหล่งที่มาและเนื้อหาของสื่อ

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาของสื่อช่วงหลังออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ที่ผู้ป่วยใช้สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่

(1) ประเภทที่เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ประโยชน์/ให้ความรู้ ผู้ป่วยทั้ง 12 คน จะเลือกใช้เนื้อหาข้อมูลที่เหมาะสมเฉพาะเจาะจงในเรื่องของการรักษาสุขภาพและการดูแลตนเอง โดยผู้ป่วยจะเลือกเปิดรับและแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพในเรื่องต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของผลรักษาของตนเอง และวิธีการดูแลตนเอง การปฏิบัติตัวให้ถูกต้องหลังออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก

(2) ประเภทที่ให้ความพึงพอใจทันทีในเชิงการบริโภค/มุ่งให้ความบันเทิง หลังจากออกมาจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก กลุ่มตัวอย่างทั้ง 12 คนยังคงใช้สื่อที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิง ตามที่ตนเองชื่นชอบ

ด้านแหล่งที่มาของสื่อ ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อสมัยใหม่ รวมทั้งข้อมูลจากสื่อบุคคลสามารถสรุปได้ว่า

- แหล่งที่มาของสื่อซึ่งให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับเรื่องโรคที่สำคัญ คือ แพทย์ ซึ่งเป็นสื่อบุคคล
- สื่อซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องโรคที่สำคัญรองลงมา คือ สื่อบุคคลอื่นๆ ได้แก่ ญาติและคนในครอบครัว ผู้ป่วยคนอื่น สื่อเฉพาะกิจ และสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) รวมทั้งสื่อมวลชนบางประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์

- สำหรับสื่อมวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) ผู้ป่วยจะใช้เมื่อต้องการเนื้อหาข่าวสารทั่วไป และเนื้อหาที่มุ่งให้ความบันเทิง

3.2 แบบแผนการแสวงหาและเปิดรับข่าวสาร

ในช่วงนี้พบว่า มีลักษณะคล้ายกับช่วงก่อนเข้าไปในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก กล่าวคือผู้ป่วยจะมีแบบแผนการแสวงหาและเปิดรับข่าวสารเนื้อหาเกี่ยวกับโรค 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) การมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสาร (Interactive Strategy) ผู้ป่วยทั้ง 12 คนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลโดยตรง ใช้การเปิดเผยตนเองเป็นวิธีการสำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่ต้องการ

(2) การเฝ้าหาข้อมูล (Active Audience) ผู้ป่วย 9 คน มีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคด้วยตนเอง มีการกระทำเชิงรุกต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารผ่านแหล่งข้อมูล

(3) การรอรับข้อมูลข่าวสาร (Passive Audience) ผู้ป่วย 3 คน จะรอรับข้อมูลจากการได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคจากครอบครัว ญาติ และเพื่อน ตนเองทำหน้าที่เพียงเปิดรับข้อมูลเท่านั้น ไม่ได้ใช้ความพยายามในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะทางสังคมและจิตใจกับการใช้สื่อ

จากข้อมูลการใช้สื่อในช่วงหลังออกจากศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไปในข้างต้นนั้น พบว่าปัจจัยซึ่งส่งผลกับการใช้สื่อได้แก่

- ปัจจัยจากสภาวะทางสังคมของผู้ป่วย ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากครอบครัว
- ปัจจัยจากสภาวะทางจิตใจของผู้ป่วย ได้แก่ ความรู้สึกกังวล
- ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานที่ในการรักษา

ประโยชน์และความพึงพอใจจากการใช้สื่อของ ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก

การศึกษาในเรื่องประโยชน์และความพึงพอใจในด้านต่างๆ ของผู้ป่วยที่มีต่อสื่อ นั้น สามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรค

- ผู้ป่วยจะได้รับประโยชน์ในด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรค โดยใช้สื่อเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อเท็จจริง ข้อแนะนำในการปฏิบัติ ความคิดเห็น คำแนะนำที่ช่วยให้เข้าใจสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับโรคที่เกิดขึ้น รวมถึงการตัดสินใจสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นการอ้างอิงข้อมูลเพื่อสามารถปรับตัวกับความ

เปลี่ยนแปลงในชีวิต มีแนวทางเลือกที่จะปฏิบัติในการแก้ไขปัญหานั้นเผชิญอยู่

- ผู้ป่วยจะได้รับความพึงพอใจด้านข่าวสารเกี่ยวกับโรคจากสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล ได้แก่ แพทย์ นางพยาบาล ผู้ป่วยคนอื่น และญาติ สำหรับสื่อมวลชน ผู้ป่วยจะได้รับประโยชน์จากสื่อสิ่งพิมพ์ สำหรับสื่อโทรทัศน์และวิทยุพบว่าผู้ป่วยไม่ได้รับความพึงพอใจ

ด้านการประเมินตนเอง

- ผู้ป่วยจะได้รับประโยชน์ในด้านการประเมินตนเอง เป็นการรับรองพฤติกรรม โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปใช้ในการประเมินตนเอง ด้วยการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นที่อยู่ในสถานการณ์คล้ายกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจว่าตนเองเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมและถูกต้องแล้ว ช่วยให้มีความรู้สึกต่อตนเองดีขึ้นและปรับตัวต่อเหตุการณ์เลวร้ายได้จากสื่อบุคคล

- ผู้ป่วยจะได้รับความพึงพอใจด้านการประเมินตนเองจากสื่อมวลชน คือ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล คือ ผู้ป่วยคนอื่น

ด้านความบันเทิง

- ผู้ป่วยจะได้รับประโยชน์ในด้านความบันเทิงนำพาผู้รับสารหลบหนีจากปัญหาในโลกแห่งความจริง และยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากความวิตกกังวลในเรื่องโรคและการรักษา

- ผู้ป่วยจะได้รับความพึงพอใจด้านความบันเทิงจากสื่อมวลชนทุกประเภท และสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต)

อภิปรายผลการวิจัย

ในแต่ละระยะ สภาวะทางสังคม สภาวะทางจิตใจ และปัจจัยด้านสถานที่ในการรักษาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก ซึ่งในแต่ละระยะมีประเภทของแหล่งข้อมูล และเนื้อหาของสื่อที่แตกต่างกันไป ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกจะแสวงหาและเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรค ด้วยการรอรับข้อมูลข่าวสาร เฝ้าหาข้อมูลข่าวสาร และมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูก ยังมีการหลีกเลี่ยงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่ส่งผลต่อสภาวะทางจิตใจในด้านลบ

ด้านประโยชน์ที่ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกได้รับจากสื่อ นั้น ได้แก่ ด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรค ด้านการประเมินตนเอง และด้านความบันเทิง โดยผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกได้รับความพึงพอใจในด้านข้อมูลเกี่ยวกับโรคและการประเมินตนเองจากสื่อมวลชน ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) สื่อบุคคล และ สื่อเฉพาะกิจ แต่ไม่ได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ และวิทยุ ส่วนการสร้างควมบันเทิงเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการรักษาบำบัดนั้น ผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกจะได้รับความพึงพอใจจากสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต) และสื่อมวลชนทุกประเภท

นอกจากนั้นยังพบว่า การใช้ทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจ ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีตัวแปร 2 ตัวที่มีความสำคัญ ได้แก่ ตัวแปรแรก คือ เรื่องความต้องการ (need) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สอดคล้องกับทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจ ตัวแปรอีกตัวหนึ่ง นั่นคือ ตัวแปรเรื่อง **สถานที่** ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการใช้อสื่อของผู้ป่วย ดังจะเห็นได้ว่า จะมีอยู่ช่วงเวลาหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างใน

การวิจัยครั้งนี้ไม่มีเสรีภาพในการแสวงหาสื่อ กล่าวคือ เมื่อผู้ป่วยต้องเปลี่ยนสถานที่ ถูกจำกัดอยู่แต่ในศูนย์ปลูกถ่ายไขกระดูก ซึ่งไม่ได้มีการจัดเตรียมสื่อไว้ให้ทุกอย่าง และเสรีภาพในการแสวงหาสื่อถูกปิดกั้น การใช้อสื่อของผู้ป่วยจะเปลี่ยนไปชั่วคราว รวมถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว อายุ สถานะทางเศรษฐกิจและการศึกษา ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้อสื่อของผู้ปลูกถ่ายไขกระดูกกลุ่มตัวอย่างเช่นกัน จึงเป็นข้อค้นพบว่า การใช้ทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจนั้น อาจเพียงพอในการศึกษาคนบางกลุ่มเท่านั้น แต่ในกรณีของกลุ่มผู้ป่วยปลูกถ่ายไขกระดูก ซึ่งต้องตกอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เป็นปกติ กล่าวคือ มีการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ร้ายแรง ต้องเปลี่ยนสถานที่ไปรักษาในสถานที่เฉพาะและจำกัดเป็นเวลานาน เผชิญกับการรักษาและผลข้างเคียงที่รุนแรง ตัวแปรในเรื่องสถานที่และลักษณะทางประชากรศาสตร์จึงเป็นปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับแบบแผนการใช้อสื่ออย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: แบรินด์เอจ, 2547.
- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- งามทิพย์ ชนบดีเฉลิมรุ่ง. ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่เจ็บป่วย ความรุนแรงของอาการ ความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วย การสนับสนุนทางสังคม และการปรับตัวต่อความเจ็บป่วยในวัยรุ่นโรคมะเร็งเม็ดเลือดที่ได้รับเคมีบำบัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- จรินทร์ทิพย์ แก้วกล้า. การเปิดรับและการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- จริมา ทองสวัสดิ์. ความต้องการข่าวสาร การเปิดรับ และการใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ทวีศักดิ์ จันทรล้อย. การใช้สื่อมวลชนเพื่อขจัดความหวาดหวั่นของลูกเรือประมงโชคเบญจา 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

- เบญจวรรณ กำธรวัชร. **มะเร็งต้องสู้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2544.
- ประมะ สตะเวทิน. **การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2541
- ปริญญา สากิยลักษณ์ และคณะ. การปลูกถ่ายไขกระดูก. **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน** 20 (2539) : 2.
- ปิยนารถ จันทราโชติวิทย์. **กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการดูแลเด็กออทิสติก**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- พีระ จิระโสภณ และคณะ. **เอกสารการสอนชุดวิชา 15232 ทฤษฎีและพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.
- มาริกา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. **การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความตั้งใจเข้ารับการแก้ไขปัญหายาเสพติด
ด้วยวิธีเลสิก**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. **การวิเคราะห์ผู้รับสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ และคณะ. **รายงานการวิจัยการศึกษาความต้องการข้อมูลข่าวสารทางด้านการแพทย์
และสาธารณสุขในกลุ่มบุคคลที่มีความเสี่ยง/กลุ่มบุคคลที่เป็นโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และ
โรคหลอดเลือดหัวใจตีบตัน**. มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- สมเกียรติ ศรีสุวรรณเทมี. **การเปิดรับสื่อกับขวัญและกำลังใจของพนักงานธนาคาร ไทยธนาคารจำกัด (มหาชน).**
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สุพัชญ์ สีนะวัฒน์. **เราจะป้องกันมะเร็งได้อย่างไร = How can we prevent cancer?** **ศรีนครินทร์เวชสาร** 18,1
(ม.ค.-มี.ค. 2546), 38-42.
- อลิซาเบธ คีบลอร์-รอสส์. **ความตายกับภาวะใกล้ตาย = On death and dying / by Elisabeth Kubler-Ross.**
แปลโดย มานินี วงศ์พานิช. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2525.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, บรรณาธิการ. **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- อำไพ นิยาย. **การใช้สื่อเพื่อผ่อนคลายความเครียดของพยาบาลหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลตำรวจ.**
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ภาษาอังกฤษ

- Atkin, C.K. **Instrumental Utilities and Information Seeking. New Model for Mass Communication
Research**. Beverly Hill: Sage Publication, 1973.
- Katz, E Blumler, J.G., & Gurevitch, M. **Uses of Mass Communication : Current Perspectives on
Gratification Research**. Beverly Hill : Sage Publication, 1974.
- Klapper, J.T. **The Effects of Mass Communication**. New York: The Free Press, 1960.
- McQuail, D. **Mass Communication Theory (2 ed.)** Beverly Hill: Sage Publication, 1992.
- Schramm W. "Channels and Audiences" in **Handbook of Communication**. Chicago: R. McNally College
Publishing, 1973.